

Obraćanje visokog predstavnika i specijalnog predstavnika EU, Miroslava Lajčaka, pred Narodnom skupštinom Republike Srpske

Gospodine predsjedniče, dame i gospodo,

Hvala vam što ste mi omogućili da vam se danas obratim. Direktan, iskren i konstruktivan dijalog jedini je način da se dođe do rješenja za teške političke probleme. A nema sumnje da smo trenutno suočeni sa teškim političkim problemima.

Šteta je što se ponekad čini da to radimo samo putem medija – na taj način se naše poruke iskrivljuju, a politika kontaminira. Danas želim sa vama razgovarati direktno.

Mislim da se svi možemo složiti da je ova vrsta dijaloga produktivnija od nekonstruktivnih raspirivačkih optužbi, koje su, kako smo mogli vidjeti u protekloj godini, razmjenjivali neki visokorangirani političari. Ja sam ovaj argument naveo i prije dvije sedmice kada sam se obraćao Parlamentarnoj skupštini BiH; navešću ga ponovo sljedeće sedmice kada se budem obraćao Parlamentu Federacije.

Nisam danas došao ovdje da se upuštam u polemiku. Ovdje sam da predočim mogući način za izlaz iz trenutnog ćorsokaka i povratak na brzi put prema evropskoj integraciji. Ovo je put

kojim vi kao članovi ove skupštine možete krenuti ako tako želite; to je put kojim vaši birači žele krenuti.

Ipak, prvo bih želio da iznesem nekoliko praktičnih zapažanja u vezi sa ovom skupštinom i Republikom Srpskom. Vi uživate reputaciju jednog dinamičnog i energičnog zakonodavnog organa – sastajete se veoma često. I imate ogroman učinak – moje osoblje jedva da može pratiti sve zakone koje donosite!

Danas sam ovdje jer i vi imate legitimnu ulogu u vođenju Bosne i Hercegovine putem evropskih integracija. Ja to uviđam i stranke iz Federacije BiH treba da to shvate.

Vi ste pokrenuli inicijativu za donošenje nekoliko ključnih zakona koji će uskladiti vaš entitet i cijelu zemlju sa evropskim normama; na primjer, u slučaju predloženih amandmana na Ustav RS u vezi sa ukidanjem smrtne kazne. Pozivam vas da hitno usvojite ove amandmane koji su jedan od uslova za pozitivan napredak BiH prema Evropskoj uniji. Ali morate razgovarati i o tome kako da sprovedete amandmane na Ustav iz posljednjih godina koje je donio Visoki predstavnik.

Na ovaj način NS RS postiže rezultate koji pokazuju da na entitetskom nivou postoji ambicija i politička volja za preduzimanjem brojnih reformi koje su potrebne za napredak ka Evropi.

Želim da iskoristim ovu priliku da i zvanično pokažem da iskreno cijenim doprinos koji su predstavnici Republike Srpske u državnim institucijama dali u procesu uspješnog pregovaranja i ratifikacije članstva BiH u CEFTA-i.

Uvjeren sam da su vlasti RS-a sposobne da vode ekonomiju ovog entiteta. I u području ekonomije RS je početkom godine doživjela uspon. Svima nam je poznato da se većina nadležnosti koje se odnose na ekonomsku politiku nalaze na nivou entiteta. Trenutno pokušavate da rješenja donosite izolovano, kao što je bio Zakon o gasu ili Zakon o fiskalnim kasama, bez temeljitih konsultacija s državom ili Federacijom. Svaki ekonomista će

vam reći da izolovanim rješenjima ne pomažete Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini u ostvarivanju ekonomskog uspjeha na srednjoročnom i dugoročnom planu. Ekonomija Republike Srpske od toga jednostavno nema nikakve koristi. Rješenja za cijelo područje BiH otvaraju nove mogućnosti i stvaraju nove šanse za Republiku Srpsku. Čvrsto sam uvjeren da su rješenja koja se odnose na cijelu BiH najbolja za vas. Dakle, još jednom je izbor u vašim rukama – ili ćete i dalje donositi izolovana rješenja i na taj način ograničavati vlastitu perspektivu ili ćete biti ekonomska pokretačka snaga sa svim pozitivnim učincima za ekonomiju BiH.

Pored toga, ova izolovana rješenja također odlažu proces integracije u EU, a upravo je ta integracija iz iskustva svih evropskih zemalja, jedini pokretač stalnog ekonomskog rasta. U današnjoj globalnoj ekonomiji niko ne može opstati sam, niko ne može priuštiti sebi zatvorenost u donošenju rješenja. A koliko je osjetljiva ekonomija RS može se vidjeti iz nedavnih statističkih pokazatelja.

Istina je da se poslovna klima u RS poboljšala u posljednjih nekoliko godina. Ovdje bih dao primjer projekta "Giljotina propisa" kojim je smanjena birokratija i unaprijeđena efikasnost rada Vlade RS-a. Međutim, posljednja statistička poređenja stopa industrijskog rasta za prvih sedam mjeseci 2006. godine i prvih sedam mjeseci 2007. godine podcrtava koliko je ekonomija RS još uvijek nestabilna. Industrijski proizvod RS porastao je za samo 0,1 %, dok je isti u Federaciji porastao za skoro 13 %. Ono što je zaista potrebno jeste jedinstven ekonomski prostor u BiH da bi se podsticao daljnji rast – i prosperitet – za cijelu zemlju. Evropski lideri su ovo shvatili prije 50 godina kada su počeli sa stvaranjem jedinstvenog ekonomskog prostora koji danas obuhvata 27 suverenih država. Jedino zajedničkim radom možemo ostvariti prosperitet i rast.

Nažalost, vi i vaše kolege iz RS-a u državnim institucijama blokirate uspostavljanje jedinstvenog ekonomskog prostora u

BiH. Promijenite vaš pristup prema državnim zakonima o obligacionim odnosima, o centralizovanoj bankarskoj superviziji, o poljoprivredi i usaglasite daljnje korake u pogledu sprovođenja Zakona o željeznicama i uspostavi Nacionalnog fiskalnog savjeta na stabilnim pravnim osnovama.

Ukoliko ovo bude učinjeno, pozitivne efekte će osjetiti svi. Zapravo, ukoliko ovo ne bude učinjeno, ekonomija Republike Srpske će osjetiti štetne posljedice. Smatram da to nije ono što želite. Smatram da to nije ono što zaslužuju građani Republike Srpske. Ne radi se o tome da vi odustajete od svojih nadležnosti, nego o tome da na ovaj način dobijate značajne institucije u čijem radu učestvuju i vaši predstavnici.

Dozvolite mi da sada kažem par riječi o onome što bismo mi, predstavnici međunarodne zajednice, željeli da vidimo. Nastojaću da budem što direktniji, iskreniji i konstruktivniji.

Ono što mi iz međunarodne zajednice želimo za ovu zemlju je njena potpuna integracija u evropske strukture, koja će na kraju rezultirati punopravnim članstvom u Evropskoj uniji. S tim ciljem na umu, međunarodna zajednica je spremna da vam na raspolaganje stavi značajna finansijska sredstva i svu potrebnu ekspertizu kako bi Bosni i Hercegovini pružila pomoć u provođenju zakonodavnih i tehničkih priprema za daljnju integraciju i u nastojanjima da se infrastruktura ove zemlje i usluge koje njene institucije pružaju građanima usklade s evropskim standardima. Sve zemlje koje su postale članice EU osjetile su izuzetno pozitivne efekte tog članstva.

To je, dakle, pitanje oko kojeg postoji potpuna saglasnost predstavnika međunarodne zajednice i građana ove zemlje. Prema posljednjim anketama, više od 70% stanovnika Republike Srpske izjavilo je da želi da njihovi predstavnici učine sve što je potrebno da bi put ka Evropi bio deblokiran.

Šta su prepreke i kako ćemo ih eliminisati?

Prepreke se odnose na različita viđenja, a ne na stvarnost.

Neki smatraju da se potrebne reforme koje će ovu zemlju odvesti u Evropu koriste kao izgovor za aktivnosti koje podrazumijevaju degradiranje statusa entiteta. Konkretnije, u okviru policijske reforme, izuzetno važnog pitanja oko kojeg još uvijek nije postignut dogovor, što onemogućava potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, postoji viđenje da borba protiv kriminala koju policija treba da poduzme na nivou BiH na neki način dovodi u pitanje postojanje Republike Srpske.

Postoji još jedno viđenje – da su entiteti *sami po sebi* neprihvatljivi i da ih treba ukinuti. U smislu reforme policije, to je dovelo do nastojanja da se u okviru te reforme eliminiše *bilo kakva* uloga entiteta. Gledajući to iz drugog ugla, ovakva viđenja djeluju kao namjerni pokušaji da se iskrivi stvarna slika stanja.

Ovakva *viđenja* upravo truju političku atmosferu i ugrožavaju pregovore o policijskoj reformi, međutim ona nisu vezana za samu *suštinu* naših pregovora. Ovakva međusobno suprotstavljena viđenja mogu i moraju biti jasno razdvojena zbog toga što reforma policije nema nikakve veze s pitanjem unutrašnjeg uređenja Bosne i Hercegovine. Ovi pregovori ne znače uvođenje ustavne reforme «na mala vrata». Dozvolite mi da još jednom ponovim kako bi to svima bilo jasno: policijska reforma se ne odnosi na pitanje postojanja Republike Srpske. Ne radi se o vašem identitetu jer vas sigurno definiše daleko više stvari, a ne samo vaša policija.

Moja dužnost je da štitim Dejtonski mirovni sporazum u njegovim civilnim aspektima. Da, odredbe tog sporazuma sadrže mehanizam koji zahtijeva postizanje visokog nivoa konsenzusa potrebnog za mijenjanje dejtonskih ustavnih aranžmana. No, postoje dva entiteta i dva entiteta ostaju, osim ukoliko se vi i vaši partneri iz druga dva naroda drugačije ne dogovorite. Pregovori o reformi policije se odnose na uspostavu efikasnih

policijskih snaga i stvaranje strukture koja može postati dio mreže policijskih struktura drugih evropskih zemalja, i nema nikoga u ovoj skupštini, u Parlamentu Federacije ili Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, ko se protivi i jednom od ovih ciljeva. Put ka Evropi je jako dobro definisan – postoje tri principa koja i dalje važe. Evropska unija je institucija koja definiše i tumači te principe, a ne neko drugi.

Stvarnost je takva da obje strane mogu deblokirati put koji vodi ka potpisivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i postići dogovor o policiji bez žrtvovanja svojih osnovnih političkih uvjerenja.

Potrebno je da prihvatite ono što je osnovna realnost policijske reforme, a naročito prvog evropskog principa: postizanje bilo kakvog sporazuma će od oba entiteta zahtijevati da izvrše prenos nadležnosti na državu u skladu sa Ustavom BiH. No, to niko ne može nametnuti, niti se ja spremam da to uradim. Nametanje reformi nije put ka evropskim integracijama – to svima mora biti jasno. Sve države koje su htjele da postanu članice Evropske unije morale su naporno raditi da bi postigle taj cilj, a Evropska unija mora vidjeti da su ova zemlja i njeni lideri dovoljno politički zreli da preuzmu odgovornost za svoju budućnost. Teško možemo realno razmišljati o budućnosti van EU u situaciji kad svi naši susjedi, pa i zemlje šireg regiona, teže upravo prema članstvu u EU.

U slučaju reforme policije dobra reforma je ona koja je u skladu sa tri principa EU i ona koja će obezbijediti da u sva tri parlamenta u BiH budu usvojeni odgovarajući akti.

Dozvolite mi da vas podsjetim da je ova skupština usvojila tri evropska principa kao osnovu za provođenje policijske reforme. Ali ja nisam do sada vidio ni jedan prijedlog iz RS-a koji je usklađen sa njima, uključujući i zakon koji su poslanici iz RS uputili u proceduru u Parlamentarnoj skupštini BiH.

Da vas podsjetim: o tome, šta je, a šta nije u skladu sa tri evropska principa, odlučuje se u Briselu, ne u Banja Luci, niti u Sarajevu.

Moj tim je trenutno ovdje u Banja Luci, gdje radi sa predstavnicima svih političkih stranaka, nastojeći pomoći u pronalaženju rješenja za ovu ključnu reformu. Rade na svakoj pojedinačnoj tački Protokola kako bi postigli dogovor o pitanjima koja su isključivo tehničke prirode. Ranije sam govorio i ovdje to još jednom ponavljam: radi se o reformi koja je prvenstveno tehničke prirode, a ne o pitanju vašeg opstanka ili bilo čemu drugom s čim se ova reforma povezuje.

Još jednom ponavljam: rješenje koje je ponuđeno ne prejudicira novi ustavni aranžman..

Kada bude uspostavljena sveobuhvatna policijska struktura koja je u skladu sa tri principa EU, vrlo brzo će biti moguće postići napredak u rješavanju pitanja vezanih za nedostatak finansijskih sredstava i nezadovoljavajući stepen organizacije što trenutno sprječava policijske snage u Bosni i Hercegovini da vode efikasnu borbu protiv kriminala. Čak se i vaše ministarstvo nedavno žalilo da zločini koji su nedavno počinjeni u Istočnom Sarajevu nisu mogli biti efikasno istraženi, jer su počinioци jednostavno pobjegli u Federaciju. Ta pitanja se moraju riješiti u okviru reforme policije. Reforma policije mora riješiti organizovani kriminal koji predstavlja prijetnju za vas i vašu djecu.

Vrijeme ističe, rok za usvajanje Protokola je 30. septembar – u nedjelju!

Evropska komisija privodi kraju svoj Izvještaj o napretku koji treba da ocijeni šta je BiH ostvarila u posljednjih godinu dana. Ukoliko želite pokazati da je napredak ostvaren – sada je pravo vrijeme da to učinite.

Često se govori o sankcijama kada istekne ovaj rok. No ono o čemu ja govorim i ono što vi morate shvatiti je da su u

pitanju posljedice. Posljedice odbijanja evropskog puta, posljedice politike koja vodi u izolaciju; posljedice koje znače da Bosna i Hercegovina kaska za svim zemljama u regionu; posljedice za zemlju koja ostaje «crna rupa» evropskog kontinenta.

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Želio bih da kažem nešto o par mitova koje sam nedavno čuo. Prvi je da je u ogromnom broju slučajeva došlo do prenosa nadležnosti bez znanja ili pristanka RS – čime se sugerije da su nadležnosti na neki način ukradene od RS. Pa da kažemo kako stvari stoje.

Da budemo tačni: bila su samo četiri prenosa nadležnosti – u oblasti odbrane, indirektnog oporezivanja, Visokog sudskog i tužilačkog savjeta i preduzeća za prenos električne energije. A Republika Srpska je dala svoj pristanak na svaku od njih. Bio je to vaš izbor – u tim slučajevima izabrali ste integraciju, a ne izolaciju.

Takođe sam čuo tvrdnje da nijedna zemlja koja je ušla u EU nije morala mijenjati svoj ustav. Ni to nije tačno: moja zemlja je morala promijeniti svoj ustav kako bi on bio usklađen sa zakonima Evropske unije. Ostalih jedanaest novih članica EU moralo je najmanje jedanput promijeniti svoje ustave da bi ih uskladile sa evropskim zakonima i propisima. Tokom 50 godina intenzivnije integracije EU, svih 27 zemalja članica moralo je takođe usvojiti izmjene i dopune svojih ustava. Filozofija je jasna. Ako smatrate da vam je Ustav prepreka – promijenite ga.

Iz brojnih anketa saznajemo da građane ove zemlje najviše brinu ista tri pitanja: nezaposlenost, kriminal i korupcija. Dakle, potrebno je propisno regulisati ekonomiju, uvesti policiju i institucije koje služe građanima ove zemlje, a ne političarima. Pridruživanje Evropskoj uniji će biti ključno za rješavanje svih ovih pitanja, no vi morate učiniti ono što

je potrebno za napredak prema Evropskoj uniji. Nemojte čekati da riješite velika pitanja prije nego što pažnju usmjerite ka rješavanju praktičnih tekućih pitanja.

Narodna skupština Republike Srpske je pravo mjesto za razgovor o tome šta zakonodavni i izvršni organi RS mogu učiniti da izađemo iz ovog žorsokaka. Sljedeće sedmice, kada se budem obratio Parlamentu Federacije, govoriću o tome šta treba da urade zakonodavni i izvršni organi Federacije.

Svi treba da shvatimo da treba poštovati i duh i slovo Dejtona. Duh mirovnog sporazuma je da je suživot bolji od sukoba, a suživot u miru podrazumijeva i određenu mjeru razumijevanja i kompromisa. Samo zato što su neki koraci u skladu sa onim što piše u zakonu, to ne znači da oni neće izazvati podozrenje ili nesigurnost.

Ako mislim da nešto što namjeravam da uradim može zabrinuti neke moje sugrađane, onda najprije razgovaram s njima, da im objasnim da nema razloga za strah. Nije to nikakva velika politika; to je samo zdrav razum. To je nešto što milioni građana svakodnevno rade u svojim životima. To je ono što svi političari u Bosni i Hercegovini moraju raditi: prije nego što nešto kažu, moraju razmisliti o tome kako će ih drugi shvatiti. Kao poslanici u ovoj skupštini imate veliku moć. Razmislite o onome što govorite. Hoće li izazvati strah, donijeti nesigurnost ili pobuditi sumnju – bilo u vašoj ili u drugim zajednicama? Sasvim je jednostavno: razmislite prije nego što nešto kažete i pokušajte se staviti u tuđu kožu.

Nije upitno, na primjer, da prema Dejtonu RS ima pravo da uspostavi posebne odnose sa svojim susjedima i pri tom poštuje teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine. To je potvrdio i Ustavni sud BiH, ali je od suštinske važnosti da taj proces bude otvoren i transparentan i da su vaši koalicioni partneri iz drugih naroda na državnom nivou obaviješteni i uključeni. To pitanje ne treba proizvesti strah u ostalom dijelu Bosne i Hercegovine i neće ako radite

transparentno. Kao što sam rekao, milioni građana to rade svaki dan da bi očuvali dobre odnose sa svim svojim sugrađanima.

Potrebno je pokazati samo malo obazrivosti.

Vaš predsjednik Vlade, gospodin Dodik, je u proteklih nekoliko dana i početkom ove godine vlastitim primjerom pokazao pozitivan način intervenisanja u Srebrenici i Bratuncu. Potrebno nam je više koraka u pravcu izgradnje povjerenja, a ne koraka ka gubljenju povjerenja. A imajte na umu da ste većina vas u ovoj skupštini pripadnici političkih stranaka koje su oformile koaliciju kako bi formirali vlast na svim nivoima. Samo razmislite kakvu poruku upućujete ako ne možete naći zajednički jezik sa vašim koalicionim partnerima iz drugih naroda.

Ponoviću još jednom: Dejton osigurava postojanje entiteta u okviru države. Ne možete imati jedno bez drugog. Niti možete insistirati s jedne strane na poštivanju Ustava, a sa druge ignorisati njegov smisao.

Kancelarija visokog predstavnika i Specijalnog predstavnika Evropske unije neće stajati po strani i samo posmatrati slabljenje države.

Podrška Dejtonu znači da podrška institucijama i simbolima Bosne i Hercegovine nije stvar izbora već je obavezna za sve. Ova podrška treba da bude безусловna i glasna. Primjedbe koje osporavaju teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine izazivaju sumnju i nesigurnost. Isto čine i primjedbe koje osporavaju postojanje entiteta. Neću imati nimalo tolerancije prema bilo kojoj stranci ili političaru koji bi ozbiljno uzeli u obzir ili se doveli u vezu sa bilo kojom peticijom od strane nevladinih organizacija ili drugih pokreta koji idu u pravcu izdvajanja RS iz BiH. Dozvolite mi da jasno kažem: pitanja koja se tiču teritorijalnog integriteta i političke nezavisnosti BiH *ne potpadaju* pod

nadležnosti RS-a. Prema Ustavu, Republika Srpska ima svoje mjesto u BiH i to se mora poštovati. Međutim, ne mogu ignorisati to da u Republici Srpskoj skoro da nema Bosne i Hercegovine.

Gospodine predsjedavajući, dame i gospodo,

Nalazimo se u trenutku kada ova zemlja može ili krenuti naprijed ili stagnirati.

Govorimo o periodu od samo nekoliko dana do donošenja odluke da li je Bosna i Hercegovina spremna da potpiše svoj prvi ugovor sa Evropskom unijom, sa svim privilegijama koje to može donijeti, ili ćete nastaviti da ova država, BiH, bude nefunkcionalan problem u regionu. Nadam se da ste svjesni da druge zemlje u regionu idu naprijed, vaši susjedi u Srbiji, Crnoj Gori i Hrvatskoj, kao i Makedonija i Albanija su opredijeljeni prema svojoj evropskoj budućnosti i neće čekati da ih vi sustignete. Razmišljajte pragmatično, jedini način na koji ćete ukinuti granice između vas i vaših susjeda je kada ste zajedno dio ujedinjene Evrope.

Znam da je ova skupština izraz volje građana ovog entiteta i svi znamo koje su njihove želje. Imate tri godine do narednih izbora. Da li želite biti dio političke budućnosti koja ovu zemlju vodi u integraciju? Ili želite da izolujete vaše građane?

Svi znamo da velika većina vaših glasača želi integraciju – ne žele čekati još dvije ili pet ili deset godina prije nego što se to ostvari; ne žele na to čekati u beskraj.

Dozvolite da još jednom naglasim, ovdje pred Narodnom skupštinom RS, i to ću ponoviti i naredne sedmice pred Parlamentom Federacije. Možete podržati sporazum o reformi policije koji zadovoljava sve tehničke kriterije za modernu i efikasnu policiju; to ne znači da morate žrtvovati baš sve političke principe. Ako ne podržite takvu reformu, jedino što će biti žrtvovano su interesi vaših građana.

Očekujem od vaših političkih lidera da pokažu odgovornost i hrabrost u donošenju ozbiljnih odluka. A od vas očekujem da pokažete svoju odgovornost i pružite im podršku.

Postoji još nekoliko stvari koje želim spomenuti prije nego što zaključim. Puna saradnja sa Haškim tribunalom ostaje vaša obaveza prema Dejtonskom mirovnom sporazumu. Također je vaša obaveza prema Dejtonu da poštujete odluke Doma za ljudska prava i Ustavnog Suda BiH – potrebno je učiniti više kako bi se ove odluke provele, uključujući i odluku u vezi sa pronalaženjem posmrtnih ostataka pukovnika Palića.

Kao što sam ranije naglasio, direktan, iskren i konstruktivan dijalog može donijeti rješenja za velike političke probleme. Vjerujem da možemo doći do rješenja ako uspostavimo takav dijalog tokom narednih nekoliko dana. Morate shvatiti da ovo nije situacija u kojoj smo mi na suprotnim stranama. Svi želimo doći do istog cilja. Moj zadatak je da vam pomognem u pronalaženju rješenja na evropskom putu, jer svima je jasno da vi to niste bili u stanju uraditi sami. Previše je vremena izgubljeno i ako ne dodje do dogovora do nedjelje, izgubićete još više vremena.

Već ste više puta čuli frazu kako voz uskoro napušta stanicu. Ovaj put taj voz zaista i odlazi. I neće se vratiti barem još godinu dana. Vrijeme je da odvojimo percepciju od stvarnosti. Bit reforme policije nije pitanje vašeg opstanka, već efikasnosti i vaše budućnosti u Evropi.

Za dobrobit svih građana, zaista se nadam da ćemo u narednih nekoliko dana pronaći rješenje.

Hvala na paznji.